

HØRING – HJEMMEL TIL Å FASTSETTE KAPITALISERINGSRENTEN VED UTMÅLING AV PERSONSKADEERSTATNING I FORSKRIFT

1. Sakens bakgrunn

Departementet har bedt Personskadeforbundet LTN om høringsuttalelse til forslag om endring av skadeserstatningsloven § 3-9, slik at det gis en egen lovhjemmel til å fastsette kapitaliseringsrenten ved personskadeoppgjør i forskrift.

I den foreslåtte lovhjemmelen er det presisert at kapitaliseringsrenten skal være en realrente. Det er videre åpnet for at det kan fastsettes en egen kapitaliseringsrente for tilfeller hvor erstatningen helt eller delvis plasseres som bankinnskudd etter vergemålsloven § 51, samt at retten i andre særlige tilfeller kan anvende en annen kapitaliseringsrente.

2. Kommentarer til forslaget

2.1 Behovet for en forskriftsfastsatt kapitaliseringsrente

Etter Personskadeforbundet LTN's syn er situasjonen overmoden for at det legges opp til et system hvor kapitaliseringsrenten fastsettes ved forskrift. Dette er noe vi har anmodet om flere ganger, og som også er et uttrykt ønske fra Høyesterett.

Dagens ordning, hvor det er domstolen som fastsetter renten, er uhensiktsmessig.

For det første fordi domstolene ikke har tilstrekkelig økonomisk kompetanse til å fastsette korrekt rente. Dette er åpent erkjent av Høyesterett, og har gitt seg utslag i en «forsiktighetslinje» hvor det kun foretas mindre justeringer av renten, selv om den økonomiske realiteten skulle tilsi større endringer. Det vises til at de økonomisk sakkyndige i Kreutzerdommen, Rt 2014 s. 1203, gjennomgående mente at en kapitaliseringsrente på 4%, slik Høyesterett fastsatte, var for høy.

For det andre er det de færreste skadelidte som har økonomiske ressurser til å gjennomføre rettssaker for å få korrekt kapitaliseringsrente i den enkelte sak.

Et system hvor kapitaliseringsrenten fastsettes ved forskrift basert på fagøkonomiske vurderinger vil derfor bidra til en mer korrekt rente, færre prosesser og større grad av forutberegnelighet i den enkelte skadesak.

2.2 Den nærmere utformingen av lovhjemmelen

Personskadeforbundet er enig i at det bør fremgå av lovteksten at det skal fastsettes en realrente. At det er en realrente som skal fastsettes er helt avgjørende for at skadelidte skal kunne oppnå full erstatning, og derfor et helt sentralt premiss for den nærmere forskriftsutformingen.

Vi deler departementets oppfatning av at det bør gis hjemmel for å fastsette en egen rente i vergemålstilfellene. Behovet er særlig stort hvis den alminnelige forskriftsfastsatte kapitaliseringsrenten skal basere seg på den risikoprofilen Høyesterett la til grunn i Kreutzerdommen.

Realiteten i denne risikoprofilen er at skadelidte pålegges å ta en økonomisk risiko for å spare penger for skadevolder. Dette er uforenlig med vergemålslovens system. I den grad risikoprofilen ved fastsettelsen av den alminnelige kapitaliseringsrenten reduseres slik vi mener det bør gjøres jf. nedenfor, vil det på den annen side ikke være noe særlig behov for en særskilt vergemålsrente. I og med at det først skal tas stilling til risikoprofilen ved den nærmere utformingen av forskriften er det imidlertid viktig at det i loven gis en særlig hjemmel for en egen vergemålsrente, og så får en vurdere behovet for at hjemmelen benyttes i det videre forskriftsarbeidet.

Forbundet mener det er hensiktsmessig med en sikkerhetsventil hvis det foreligger «særlige grunner». Vi antar hvilke «særlige grunner» som kan tilsi en lavere rente i det konkrete tilfellet vil bli nærmere presisert i det videre forskriftsarbeidet. Ut fra vår erfaring kan imidlertid det at skadelidte bor utenfor Norge og hvor rente- og avkastningsnivået er annerledes kunne være noe som tilsier at det gjøres unntak.

2.3 Det videre forskriftsarbeidet

Vi mener at det ved det konkrete forskriftsarbeidet bør settes ned et utvalg bestående av jurister, økonomer og en medisiner. Av juristene bør minst en ha særlig kunnskap om vergemålsloven og de begrensninger denne legger på skadelidtes investeringsmuligheter. Bakgrunnen for at vi mener at en medisiner bør være med i utvalget er at medisinsk kunnskap ofte vil være nødvendig for å vurdere hvilke forutsetninger alvorlig skadde mennesker har for å kunne vurdere ulike investeringsalternativ.

Det foreslåtte utvalget bør særlig vurdere:

- Hvilken risikoprofil skal kapitaliseringsrenten basere seg på? Etter vår oppfatning bygger Høyesterett, slik vi allerede har vært inne på, at skadelidte skal ta en for stor risiko. Konsekvensen av at risikoprofilen er så høy er at skadelidte oppnår mindre grad av inntektssikkerhet enn ordinære arbeidstakere, hvilket samsvarer dårlig med prinsippet om full erstatning.
- Hvilke investeringsalternativ foreligger i vergemålstilfellene og i hvilken grad medfører disse at det må legges til grunn en lavere avkastning for denne gruppen skadelidte? Slik vi allerede har vært inne på må dette vurderes i lys av den risikoprofilen en finner det riktig å basere den alminnelige kapitaliseringsrenten på. Vår oppfatning er, som angitt ovenfor, at nåværende risikoprofil må endres slik at ingen grupper skadelidte pålegges å ta risiko for å spare penger for skadevolder.
- Hvordan en kan sikre jevnlig endringer av renten uten at det leder til spekulasjon i oppgjørene? Dette er noe begge parter har interesse av at unngås. Det antas at dette kan gjøres ved å knytte rentesatsen til et bestemt tidspunkt utenfor partenes kontroll f. eks. skadetidspunktet eller skadevirkningstidspunktet, men dette bør utredes nærmere.

3. Avslutning

Å fastsette kapitaliseringsrente i forskrift synes ikke å ville ha verken økonomiske eller administrative konsekvenser.

Derimot vil en reduksjon selvfølgelig ha økonomiske konsekvenser for erstatningsansvarlig. Vi kan dog ikke se at dette skulle være problematisk.

PERSONSKADEFORBUNDET LTN

Skadevolder og erstatningsansvarlig har i svært lang tid hatt store økonomiske fordeler av høy rentesats på bekostning av skadelidte. For forsikringsselskapene utgjør personskadeerstatningsutbetalinger i bilansvarssaker kun om lag 15% av forsikringspremien.

Statlige utgifter i forbindelse med voldsoffer- og pasientskadeerstatningsutbetalinger vil øke noe. Samtidig er det altså en kjensgjerning at kapitaliseringsrenten i svært lang tid har vært langt høyere enn reelle avkastningsmuligheter. Dette har medført at for eksempel skadde pasienter i lang tid har fått utbetalt erstatning som er lavere enn det prinsippet om «full erstatning» skulle tilsi.

Uansett vil rettsvern-, gjenopprettelses- og rettferdighetshensyn veie langt tyngre enn økonomiske konsekvenser for forsikringsselskap og stat.

Oslo 2. desember 2019

/sign./
Ingeborg Dahl-Hilstad
Generalsekretær

Per Oretorp
Ass. Generalsekretær